

גליון תתעה • עדש"ק פרשת אמור

לקראת שבת

עיונים וביאורים בפרשת השבוע

ביאור ב' פירושי רש"י על גדר איסור חדש

תשובה בדין העובר קו התאריך באמצע הספירה

פסח שני: אין מצב אבוד!

להתעניין בשאלת התם

קובץ זה יוצא לאור
לעילוי נשמת האי גברא רבא, רודף צדקה וחסד
זכה לפזר מכספו להדפסת תורת כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע
הרב החסיד ר' מאיר בהר"ר שמחה יצחק ע"ה זאיאנץ
ס. פאולו ברזיל
נלב"ע ביום ג' סיון ה'תשפ"א
תנצב"ה

...

ולזכות יבלחטו"א בניו הני לומדי ותמכי אורייתא, רודפי צדקה וחסד,
ראשונים לכל דבר שבקדושה ה"ה האחים החשובים

הרב החסיד ר' ישראל אפרים מנשה

והרב החסיד ר' יוסף משה

וכל בני משפחתם שיחיו

יהי רצון שיתברכו בכל מילי דמיטב מנפש ועד בשר,
ובהצלחה רבה ומופלגה בכל אשר יפנו, תמיד כל הימים

מכון אור החסידות Or Hachasidus

סניף ארץ הקודש	Head Office
ת.ד. 2033	1469 President St. #BSMT
כפר חב"ד 6084000	Brooklyn, NY 11213
03-738-3734	United States
Likras@likras.org	(718) 534-8673

צוות העריכה וההגהה: הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי, הרב צבי הירש זלמונב,
הרב שלום חריטונוב, הרב מנחם טייטלבוים, הרב אברהם מן, הרב יצחק נוב,
הרב מנחם מענדל רייצס, הרב אליהו שוויכה

המדר מודפס
לעילוי נשמת
הרה"ח ר' שלמה
בן ר' יעקב ע"ה
יאנצ
נלכ"ע כ"ו תשרי ה'תשפ"א
תנצב"ה

להתעניין בשאלת התם

על הצורך להתייחסות ברצינות לכל שואל

להגביה את השואל משפלותו

דבר השיעור הקבוע בכיתו יתאמץ בכל תוקף ועוז להרחיבו ככל האפשרי, ובטח גם זוגתו הרבנית תחי' נוטלת חלק בשיעור זה שהיא נמצאת בשעת הלימוד והדבור שמדבר לפניהם, אין אני יודע איך הוא סדר הלימוד עמהם, אם הם מביני דבר ראוי ונכון אשר אחר הלימוד והדבור יתקיים דיון במה שלמדו ויהי' זה להם כמו בימה אשר כל אחד ואחד יוכל להביע דעתו, ויבטא את אשר לוהץ עליו, ואז ידעו ברור ומדויק יותר איזה סמי מרפא דרושים לרפואתם להביאם בעזרתו ית' לידי קיום מצות מעשיות, ולהציע להם כי כל מי שיש לו קושיא או שאלה שאל ישאל, ואת התירוצים ובירור הענינים יגיד להם בשיעור השני כי גם שאלת תם כשאלת רשע וחכם אין צריכים להשיב תיכף, והוא לטעמים שונים ומהם אשר השואל יראה שמתענינים בשאלתו ואז יש לו אימון יותר בהמענה. וגם אפילו בשאלה שלא מדעת ושטות צריכים לתת המענה באופן רציני אשר מגבי' את השואל משפלותו ומעמידו במצב עליו לפי ערכו שזה - העילוי - הוא התחלת רפואתו מבערותו.

(אגרות קודש ח"ח עמ' רט-י)

פתח דבר

בעזה"ת.

לקראת שבת קודש פרשת אמור, הננו מתכבדים להגיש לקהל שוחרי התורה ולומדי', את קונטרס 'לקראת שבת' (גליון תתעה), והוא אוצר בלום בעניני הפרשה מתוך רבבות חידושים וביאורים שבתורת נשיא ישראל ומנהיגו, כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש וצוקלדה"ה נבג"מ זי"ע.

וזאת למודעי, שבדרך כלל לא הובאו הביאורים כאופן אמירתם, ואף עובדו מחדש ונערכו ע"י חברי המערכת, ולפעמים בעת העיבוד הושמט ריבוי השקו"ט בפרטי הענינים והרחבתם עם המקורות כפי שהם מופיעים במקורם [ובפרט, במדור "חידושי סוגיות", שמופיעים כאן רק עיקרי הדברים], ויש להיפך, אשר הביאורים נאמרו בקיצור וכאן הורחבו ונתבארו יותר ע"פ המבואר במקומות אחרים בתורת רבינו. ופשוט שמעומק המושג וקוצר דעת העורכים יתכן שימצאו טעויות וכיו"ב, והם על אהריות המערכת בלבד, ושגיאות מי יבין.

ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנסמנו בתוכן הענינים), וימצא טוב, ויוכל לעמוד בעצמו על אמיתת הדברים.

ויה"ר שנוכה לקיום היעוד "כי מלאה הארץ דעה את ה'", ונזכה לשמוע תורה חדשה, תורה חדשה מאתי תצא, במהרה בימינו ותיכף ומיד ממש.

בברכת שבתא טבא
מכון אור החסידות

תוכן ענינים

ב. מקרא אני דודש.....

חובת קרקע – חלה גם בחו"ל?

איך יתכן ש"בכל מושבותיכם" אינו כולל חו"ל? / מהו הקושי השווה בשני הפירושים שמביא רש"י ל"בכל מושבותיכם"? / ביאור שני פירושי רש"י על גדר איסור חדש

(ע"פ לקוטי שחת ח"ו עמ' 248 ואילך)

ה. פנינים... עיונים וביאורים קצרים.....

מדוע הוסיף משה אזהרה לבי"ד? (ע"פ לקוטי שחת ח"ו עמ' 61 ואילך)

רבי אורדימס ברבי יוסי (ע"פ לקוטי שחת ח"ו עמ' 263 ואילך)

ו. יינה של תודה.....

טומאה, ריחוק וחמץ מגערים לקרבן פסח

מדוע לא הזכירה התורה את "מי שהי' חמצו קיים" בין מקריבי פסח שני? / מפני מה בעל גאווה אינו שייך לעניין הקרבן? / מהו סוד חיוב "צלי אש" שבקרבן פסח? / ומה יש לנו ללמוד מפסח שני?

(ע"פ לקוטי שחת ח"ח עמ' 61 ואילך)

ז. פנינים... דרוש ואגדה.....

"להזויר גדולים על הקטנים" – לשון זוהר ואור (ע"פ לקוטי שחת ח"ו עמ' 151 ואילך. חכ"ז עמ' 265 ואילך)

בין הגוף להנשמה (ע"פ אגרות קודש ח"א עמ' שו ואילך)

ח. חידושי סוגיות.....

תשובה ברין העובר קו התאריך באמצע הספירה

יסיק דדין ספירה על כ"א פירושו שחשבון הימים הנוגע למצות ספירה נקבע אצל כ"א לברו, ואין בזה גרידא אחר הציבור, ועפ"ז יעלה העובר קו התאריך ממשיך כספירת עצמו / יסיק עוד ע"פ סוגיא דר"ה ודברי רבינו הזקן בשר"ע, דקביעות חג שבועות לא נתלתה בכתוב אלא אך ורק בחשבון נ' ימים לספירה, ועפ"ז יעלה העובר קו התאריך צריך לחוג ע"פ חשבון ספירתו

(לקוטי שחת חלק ז ע' 286 ואילך. ח"ו ע' 7-466. חכ"ז ע' 327. חכ"ז ע' 335. ח"ב ע' 226)

ט. תורת חיים.....

ניצול הזמן לעבודת ה'

י. דרכי החסידות.....

להתעניין בשאלת התם

העזרת חיים

מכתבי עצה והודיכה בעבודת השי"ת בחיי היום יום

מקרא אני החדש

ביאורים בפשוטו של מקרא

המדר מודפס
לעילוי נשמת
האשה החשבה מרת
רחמה חי' פומא ע"ה
בת יבלחמ"א ר' חוב
ביסטריצק
ליבות משפחה שחוו

חובת קרקע – חלה גם בחו"ל?

איך יתכן ש"בכל מושבותיכם" אינו כולל חו"ל? / מהו הקושי השווה בשני הפירושים שמביא רש"י ל"בכל מושבותיכם"? / ביאור שני פירושי רש"י על גדר איסור חדש

בפרשתנו באה אזהרת ה"חדש", והוא האיסור לאכול מתבואה חדשה עד הקרכת העומר בט"ז ניסן:

"דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם, כי תבואו אל הארץ אשר אני נותן לכם, וקצרתם את קצירה, והבאתם את עומר ראשית קצירכם אל הכהן. והניף את העומר לפני ה' לרצונכם, ממחרת השבת יניפנו הכהן. . . ולחם וקלי וקרמל לא תאכלו עד עצם היום הזה, עד הביאכם את קרבן אלקיכם, חוקת עולם לדורותיכם בכל מושבותיכם" (כג, י-ד).

והנה, בזה שסיים הכתוב שאזהרה זו היא "בכל מושבותיכם" – הביא רש"י שני פירושים, וז"ל:

"נחלקו בו חכמי ישראל. יש שלמדו מכאן שהחדש נוהג בחוצה לארץ; ויש אומרים: לא בא אלא שלמד שלא נצטוו על החדש אלא אחר ירושה וישיבה, משכבשו וחילקו".

ויש להתבונן בזה שרש"י (שדרכו ב"פשוטו של מקרא") לא הסתפק בפירוש הראשון, שלכאורה הוא פשוטו כמשמעו של התיבות "בכל מושבותיכם" – בכל מקום שאתם יושבים, כולל בחו"ל – והוצרך להוסיף ולהביא הפירוש השני, שלפום ריהטא רחוק הוא ביותר מפשט הלשון.

ואכן, לשון זו של "בכל מושבותיכם" מצינו בכתוב בכמה מצוות (פ' בא יב, כ. ויקהל לה, ג. ויקרא ג, יז, כו, פרשתנו כג: ג, כא, לא. מסעי לה, כט), ובכולן פשוט הוא שהכוונה היא שהמצוה נוהגת בכל מקום שבו נמצאים ישראל, ללא הבדל בין ארץ ישראל לחו"ל –

מה נשתנה איפוא בפסוק דידן, שמפרש רש"י תיבות אלו (בפירושו השני) באופן מחודש ויוצא דופן?

ב. התמיהה בדברי רש"י גדולה יותר, ובהקדים:

ניצול הזמן לעבודת ה'

לקרבים יותר לתורה ומצותי' ולפנימיות התורה, שאז מקרבים מלמעלה גם אותם.

והבלבולים והשקו"ט בזה גרעון בתורה ומצות ולא רק אבוד זמן ללא תועלת כו', ואדרבה עוד היזק יש בדבר.

ויכריח את עצמו לשמור סדרי הישיבה ולהשפיע גם על כל חבריו בזה, ע"י דבורו ועוד יותר ע"י שיהי' דוגמא חי' . . . ויוסיף אומץ גם בקרבת הזולת.

וכשיבוא היצר הרע עוד הפעם בהצעה להכנס בשקו"ט ובטענות ומענות - הנה לא יכנס בכל זה, ויבאר לו שהוא עבד, ואפילו עבד כנעני ח"ו שבהפקירא ניחא לי מצד עצמו, הנה אין לו רגע פנוי לעניניו מלבד עבודת האדון, ואינו רשאי לבטל זמנו אפילו בשביל שקו"ט בהנוגע לעבודתו בעבודת האדון.

(אנחת קודש חי"ב עמ' קכ-ב)

הצלחה בזמן

...ובמה שכותב אודות קוצר הזמן, ניצול הזמן תלוי, כשאר עניני האדם, בהצלחה וסיוע מלמעלה, וכנראה במוחש אשר לפעמים נקלטות הסברות וענינים הנלמדים בקל וטוב ולפעמים צריכים יגיעה רבה וריבוי זמן, וגם לאחר זמן זה אין ההבנה ברורה כדי צרכה, אף שהמדובר הוא באדם אחד, אלא שבזמנים שונים.

וסגולת כל מצוה (והשיעורים בכלל זה) כמאמר המשנה "מצוה גוררת מצוה", זאת אומרת שעל ידי קיומה בנקל יותר לקיים מצוה אחרת, שבזה גם כן שבנקל יותר להבין ענינים הנלמדים ובטוב, ויהי רצון שייבשר טוב בכל האמור.

(אנחת קודש חי"ד עמ' רפג)

כשמתקרבת הגאולה – כל רגע יקר

...ככל שמתקרב לרגע הגאולה האמיתית והתחלתה, הרי כל רגע ורגע יקר מתגדל ערכו ונעשה יקר ויקר עוד יותר, כיוון שצריך למהר להכין לביאת מר הוא מלכא משיחא, ולכן צריך לנצל כל האפשרי, והאריכות בדבר הפשוט למותר.

(אנחת קודש חי"ג עמ' ג)

הזמן יקר ויש לספור ללא הרף

...אנו אוחזים הרי כעת באמצע ימי הספירה. מכל דבר אפשר ללמוד הוראה בעבודת השי"ת, ובפרט ממצוה אפשר ללמוד הרבה מאד.

הספירה מלמדת אותנו, בין עוד הרבה ענינים, גם זה שהזמן הנו יקר ושיש לספור ללא הרף. ואם מחסירים פעם, גורם הדבר נזק לא רק ביום החסר, אלא גם בימים ובשבועות אחר-כך. לאידך, משום כך, כאשר כן סופרים - גם הימים והשבועות הבאים מבורכים. ואומרים 'אלקינו' - כוחנו וחיותנו. 'מלך העולם' - הוא מנהיג את העולם (במילא מובן, שהוא צריך לתת, ויתן, כל טוב לאלו שהוא מכנה 'בני בכורי ישראל').

האמור לעיל הוא בנוגע לכל אדם, ובפרט אצל כאלו אשר יש להם השפעה על רבים, שפעולותיהם משתקפות בכמה וכמה מישראל. ובפרטי פרטיות אצל אלו שכבר הצליחו בהשפעתם על הרבים, הם ודאי צריכים לנצל כל הזדמנות ואף לחפש הזדמנויות חדשות כדי לפעול בחיזוק התורה והיהדות והפצת התורה ותורת החסידות.

(תרע"ט מאנחת קודש חי"ג עמ' רפ - אנחת קודש חזרונות חי"א עמ' ע"ח)

יבאר ליצרו שהוא עבד, ואין לו רגע פנוי מלבד עבודת הארון

כתבו . . . בעתו הגיע לידו. והנה אפילו אם תמצוי לומר שצדק בכל הענינים שכותב אודותם וגם בביאורם, הפועל יוצא והמסקנא שבמכתבו, שהוא נמיכת רוח וענין ורגש של יאוש, מושללת ומופרכת לגמרי.

ובפרט שגם הנ"ל אינו נכון, וע"ד המבואר [תניא פרק כח], שהאמת הי' כדבריו אם היתה נפש אחת היא המתפללת וכו', וראה ג"כ אגה"ק סוף סי' כ"ה, תו"א ד"ה שיר המעלות וגו', ובכמה מקומות, שע"פ מ"ש בכל הנ"ל פשוט שאדרבה הענינים ומצב הרוח שכותב אודותם ביכולתם לעורר התעוררות רבה ועצומה, אלא שמוכן שגם לזה צריך סייעתא דשמיא ועוד יותר מבכמה ענינים.

והרי העצה לזה - בנתינת צדקה להזולת, פירוש

אינה אלא מדרבנן, והרי חג השבועות הוא דאורייתא). וליכא נמי למימר דספירת כלל ישראל פועלת עליהם חיוב קדושת החג, דהא לא אשכחן כלל מציאות כ"ספירה (דעומר) דכ"ף ישראל" כנ"ל, עד שהכלל יכול לגרור הפרט.

א"א בהכרח שאין חלות חיוב חג השבועות **נפעלת** ע"י הספירה, ומ"מ הקביעות והסימן היחידים שנתנה תורה לזמן החג הוא היותו יום ה' לעומר (וכשמו של החג), והיינו שימי הספירה מראים ומבררים הזמן דחג השבועות, שהיום שלאחריהם הוא יו"ט. וענין זה של ימי הספירה (כהוראה וביורור על חישוב הימים) שייך הוא לכל אחד ואחד, גם למי שלא היה מחוייב בפועל בספירה, שכשהוא עומד ביום שא"ז היה חייב בספה"ע היה סופר קודם ליום זה מ"ט ימים, הר"ז בירור גמור שיום זה הוא חגה"ש. אבל מ"מ נמדד הדבר לכל אחד לפי חשבוננו ש"ז ולפי אופן ספירתו באם היה סופר, ואין בזה גרירא אחר הציבור.

וא"כ יש להכריע ברור בכ"ז דהעובר קו התאריך ימי הספירה שהיו **אצ"ו** מבררים שהוא צריך לחוג את חגה"ש ביום שבא (מיד) לאחר ימי הספירה שלו, אף שאינו כמו שאר אנשי המקום, ולמעשה יש לו לנהוג בלי פקפוק דין יו"ט ביום נ' לספירתו שלו. וא"כ, העובר קו התאריך ממערב למזרח יש לו דין יו"ט דשבועות בה' בסיון לכל ההלכות ויום ו' בסיון הוא

לו יו"ט שני של גליות (אם דינו כבן חוץ לארץ), והעוברו ממזרח למערב יש לו דין יו"ט דשבועות בז' בסיון שהוא יו"ט שני של גליות לבני המקום, ובשמיני בסיון הוא לו יו"ט שני של גליות (אם דינו כבן חוץ לארץ). ואין כאן משום איסור לא תתגודדו או זלזולא דיו"ט, דכיון דאינו אלא באקראי בעלמא ובצנעא לא חיישינן לזה, ולא גרע (ואדרבה מובן במכ"ש) מבן א"י הנמצא בחו"ל לענין יו"ט שני, וכן אלו המניחים תפילין בחול המועד, ועוד כיוצא בזה.

ואין לומר שעפ"ז בהולך ממערב למזרח יחסר בדין "תמימות" דבעינן קודם חג השבועות, לפי שלא היו אצלו מ"ט פעמים כ"ד שעות, שהרי פשיטא שימי הספירה אינם תלויים בכ"ד שעות דוקא, וגם בהולך ממערב למזרח ולא עבר דרך קו התאריך, אלא שהוקדמה אצלו שקיעת החמה בפחות מכ"ד שעות, הנה מיד בשקיעת החמה דה' בסיון, הוא יו"ט אצלו, אף שלא עברו עדיין מ"ט פעמים כ"ד שעות. וחיוב יו"ט אינו תלוי אלא בשקיעת החמה דיום המ"ט].

ואדינא יש להשתמט ככל האפשרי מלעבור את קו התאריך באמצע ימי הספירה ולהכנס לשאלה זו, אף שמצד הדין דעתי ברורה שאם עבר, עליו לחוג ביום החמשים למספרו (ולא כדיירי המקום), מ"מ כיון שהיא מילתא דתמיהא ביותר יש להשתדל שלא יבוא לידי זה.

בריבוי מקומות מביא רש"י שני פירושים לדברי הכתוב, ודרכו בקודש היא לדייק בסדר הפירושים – את הפירוש שהוא יותר "פשוט" הוא מביא ראשון, כיון שהוא העיקר, ורק לאחר מכן הוא מביא פירוש נוסף שמקורו במדרשי חז"ל וכיו"ב, ומציבו שני.

ולכאורה הי' אפשר לומר שכן הוא גם בעניננו, שאמנם הוצרך רש"י להביא פירוש שני ומחודש (מאיזה טעם שיהי'), אבל סוף סוף נשאר הפשט העיקרי כהפירוש הראשון שמביא בתחילה.

אמנם כד דייקת בלשון רש"י, מבואר מדבריו שבעניננו אין זה כך:

רש"י כאן אינו מציב את שני הפירושים כראשון ושני, וכדרכו הרגילה (בהפסקת התיבות "דבר אחר" וכיו"ב, שאז מודגש שהפירוש השני אינו אלא פירוש נוסף ולא עיקר הפשט) – אלא פותח ומדגיש (עוד לפני שהוא מפרט את הפירושים עצמם) "נחלקו בו חכמי ישראל", והיינו, שאין כוונתו להכריע במחלוקת ולתת זכות בכורה לאחת השיטות, כי אלו שני אופנים "שקולים" בהבנת הכתוב ושניהם שווים במעלתם (וזה שהביא פירוש אחד לפני חברו, אינו מפני מעלתו ועדיפותו, אלא רק משום שאי אפשר בפועל לכתוב שני פירושים בבת אחת).

ותמוה: איך אפשר להשוות בין שני הפירושים, כאשר ברור לכאורה שהפירוש הראשון הרבה יותר מתאים בפשט הכתוב, שהרי כן הוא פירוש התיבות "בכל מושבותיכם" בכ"ז מקום?!

ג. והביאור בזה:

בפרשת צו, לענין איסור אכילת דם, מדגיש הכתוב שהאיסור הוא "בכל מושבותיכם" (ו, כו), ומפרש שם רש"י: "שפי שהיא חובת הגוף, ואינה חובת קרקע, נוהגת בכל מושבות".

והיינו, שקיים כלל גדול בלימוד הכתובים, שיש לחלק בין מצוות שהן "חובת הגוף" והם נוהגים בכל מקום, גם בחו"ל – לבין מצוות שהן "חובת קרקע" שנוהגות דוקא בארץ ישראל.

ואליבא דרש"י, "כלל" זה כחו גדול הוא, עד כדי להפקיע את לשון הכתוב מפשוטו; וכמו שמצינו בפרשתנו (כב, כד), לגבי האיסור "לטרס שום בהמה וחי" שהכתוב אומר בו "ובארצכם לא תעשו" – ורש"י מפרש: "לכך נאמר 'בארצכם', לרבות כל אשר בארצכם; שאי אפשר לומר 'לא נצטוו על הסירוס אלא בארץ, שהרי סירוס חובת הגוף הוא, וכ"ז חובת הגוף נוהגת בין בארץ בין בחוצה לארץ".

הווי אומר: אף שהכתוב אומר בפירוש "בארצכם" ומובנו כפשוטו שהאיסור הוא דוקא בארץ ישראל, מכל מקום בהכרח (גם בדרך הפשט) להפקיע הבנה זו וללמוד הכתוב באופן מחודש, כדי שלא יסתור להכלל המחלק בין "חובת קרקע" ל"חובת הגוף".

ומעתה יובן בנידון דידן, שאין רש"י יכול לפרש בקיצור ובפשטות שהכתוב בא לאסור חדש גם בחו"ל (וכמו שהוא במדרש תורת כהנים על אתר), שהרי איסור החדש הוא "חובת קרקע" ולפי ה"כלל" האמור מקומו בארץ ישראל דוקא;

ולכן הביא פירוש זה בתורת חידוש: "יש ש"מדו מכאן שהחדש נוהג בחו"ל" – שהוא

"לימוד" מיוחד שלמדים מהיתור "בכל מושבותיכם", שאף שבדרך כלל "חובת קרקע" נוהגת בארץ ישראל בלבד, הרי איסור החדש יוצא מן הכלל וינהג גם בחו"ל.

ד. ומעתה יובן היטב מה שהקדים רש"י והדגיש "נחלקו בו חכמי ישראל", והיינו ששני הפירושים שקולים הם בהבנת פשט הכתוב (כנ"ל ס"ב) - כי אכן, אליבא דרש"י שני הפירושים מחודשים הם:

הפירוש הראשון יש בו חידוש גדול - שאיסור חדש נוהג בחו"ל, ובזה הוא יוצא מן הכלל ש"חובת קרקע אינה נוהגת אלא בארץ";

אמנם גם הפירוש השני יש בו חידוש גדול - כי אף שלשיטתו איסור חדש נוהג רק בארץ ישראל, וכמו שאר המצוות שהן "חובת קרקע", אבל לפיו נמצא שפירוש התיבות "בכל מושבותיכם" שונה לגמרי ממשמעות תיבות אלו בשאר המקומות בתורה.

ונמצא, שבשני הפירושים יש קושי שווה - לפי שניהם צריכים ללמוד את "בכל מושבותיכם" באופן של "יוצא דופן":

לפי הפירוש הראשון יש כאן יציאה מן הכלל של "חובת קרקע", ולפי הפירוש השני יש כאן יציאה מן הכלל ש"בכל מושבותיכם" כולל גם את חו"ל.

ה. אמנם עדיין יש להקשות על זה שהביא רש"י הפירוש השני, שלכאורה סותר הוא לדברי רש"י במקום אחר:

בפרשת שלח (טו, יח) כתב רש"י בפשיטות, ש"כ"ף ביאות שבתורה . . אינה אלא לאחר ירושה וישיבה". והיינו, שבכל מקום שנאמר "כי תבואו אל הארץ" וכיו"ב, הכוונה בזה היא (לא מיד שיכנסו לארץ, אלא) רק לאחר שיתיישבו בנחלתם.

ומעתה, איך אפשר לומר שהלשון "בכל מושבותיכם" בא "חדש" שלא נצטוו על החדש אלא לאחר ירושה וישיבה" - הרי לימוד זה נלמד כבר מזה שנאמר בתחילת הענין "כי תבואו אל הארץ"?

יש ליישב, שלכן האריך רש"י בלשונו כאן וכתב "שלא נצטוו על החדש אלא לאחר ירושה וישיבה משכבשו וחילקו":

מהתיבות "כי תבואו" שבתחילת הענין למדים שמדובר "לאחר ירושה וישיבה" - אבל, זו יכולה להיות גם ירושה וישיבה של חלק מעם ישראל, שבט אחד בלבד (ואולי אפילו די ב"קהל" של עשרה מישראל שהתיישבו בנחלתם);

ולכן מוסיף הכתוב בסיום הענין "בכ"ף מושבותיכם", ללמדנו שלא די ב"ירושה וישיבה" של חלק מעם ישראל בלבד, אלא דוקא "משכבשו וחילקו", לאחר ששכבשו וחילקו את כ"ף ארץ ישראל - שאז דוקא אפשר לומר "בכ"ף מושבותיכם", שכ"ף בני ישראל מיושבים בארץ, ורק אז חלה (מצות העומר ו)אזהרת החדש.

יש להאריך בכ"ז, ועוד חזון למועד בעז"ה.

הדין (ונמצא שהידוע להגברא בקשר ליום זה הוא שההלכה קובעת עבורו על יום זה ב' ספירות עצמיות) - אין לזה מקום לכו"ע, ודו"ק].

ובאמת י"ל ככל האמור גם בסגנון פשוט יותר, דאי"ז רק מצד היסוד המהותי הנ"ל דדין ספירה הוא של יחיד לעצמו ולא של ציבור, אלא אפשר גם להגדיר דין הנ"ל (שצריכה להיות ספירה לכל אחד) בלשון פשוטה, דבספירת העומר (וכן להלן לענין חג השבועות) קבעה תורה דלעולם נוהג אדם כדין מקום שיצא משם (ודלא כחילוקי הדינים בזה בשאר חיובים התלויים בזמן כו', אם דעתו לחזור או לאו וכיו"ב).

ומכ"ף מקום, מהיות טוב אל וכו', ישמע הברכה על הספירה מאחר מבני המקום ויכוון לצאת בה (שהרי הברכה היא על עצם המצוה ולא על מספר היום, שלכן אין סתירה במה שלהמברך הוא במספר אחד ולהשומע במספר אחר).

ועתה יש לדון גם לענין קביעות חג השבועות, דכנ"ל לא תלאו הכתוב ביום מסויים בחודש כ"א בחשבון ספירת העומר, שיום הנ' מקרא קודש הוא. ובודאי אין הכוונה בזה שעצם חלות היו"ט דשבועות נפעלת ע"י הספירה - שמ"ט הימים שסופרים בפועל (או זה שהיה חיוב לספרם) פועלים וגורמים שהיום שלאחריהם יהיה יו"ט - זה אינו, שהרי אנו רואים שגם אלו שאין להם (חיוב) הספירה (כגון קטנים שנתגדלו בימי הספירה, או גרים שנתגיירו בימי הספירה) הנה אצלם חג השבועות מדאורייתא הוא ביום החמישים לעומר (ועוד זאת - דאיכא מאן דאמר, וכן הוא להלכתא, שבזה"ז מצות ספירת העומר

כלל שישנה **מציאות** הספירה לולא המצוה שנצטוו (עד שיהיה שייך לומר שיש איזה מציאות וחשבון הנפרדים מעצם מצות הספירה, העומדים מצ"ע קודם למצות הספירה, ואזי נאמר שמצות אדם זה לספור כפי החשבון ההוא), ועיי' בענין זה עוד להלן בפרשה זו סימן ג. ואכ"מ.

ול"הדגיש, דאין זו שאלה שנוכל לומר בה ניזיל לחומרא או נצא לכל הדעות כי באופן זה יאבד מכאן כל גדר הספירה, דייעויין מה שהאריך בשו"ת דבר אברהם ח"א סל"ד, דבאדם המסופק לא שייכא לומר שישפור **בברכה** ב' הספירות שמסופק בהן, כי כל עצמה של ספירה הוא לא רק הוצאת איזה נוסח מפיו כי אם מה שיודע מהו המספר ומוציא זה בפיו, היינו שהספירה צריכה להיות באופן המדוייק והנכון לה ע"פ תורה [מיהו עיין בדברי המאור בסוף פסחים דטרח לתרץ אמאי לא יספרו ב' ספירות משום ספיקא דיומא, ומשמע לדידיה דיש מקום לספירת ב' ספירות מספק. איברא די"ל דהיינו דוקא בכ"ג שהגברא מסופק בספיקא דיומא, דסו"ס אפ"ל שפיר שבאמת ידוע לו שמצד התורה ומעיקר דינו של היום (מצד זמן קידוש החודש בירושלים) - ודאי שהיום עצמו יש לו רק מספר אחד מסויים, ואף הגברא יודע ומבין בעת ספירתו שמספר אחד יש ליום זה, ורק שכיון שהוא אינו יודע אם מספר זה או מספר זה (כיון שנמצא במקום שאין ידוע שם מועד קידוש החדש כו'), על כן מתנה בלבו שרק אחת מהספירות היא המצווה המכוונת; אבל כאשר נאמר שהדין מעיקרו על יום מסויים - מצד התורה וההלכה עצמה - אינו מבורר, והגברא סופר לו ב' ספירות לחומרא כדי לכלול כל האופנים האפשריים בזה מצד

ויובלות, ועיי' בתוד"ה וספרתם - מנחות (שם), וע"כ כשחשבון הימים אצל אחד אינו כמו אצל חברו, כבנדו"ד גבי העובר את קו התאריך, הרי מצות ספירתו היא לספור הספירה שא"ל לפי חשבון הימים שא"ל, ואין הדבר תלוי בספירה הנספרת ע"י שאר אנשים דנימא שייגרר אחריהם. דאי לא תימא הכי, נמצא שההולך דרך קו התאריך יוצרך ע"פ דין הספירה לדלג ספירה אחת, והיינו שדין התורה עצמה כאן יהיה שבדוקא לא יהיו ז' שבתות שנספרו אצלו "תמימות", והכתוב צווח ואמר "וספרתם לכם (לכל אחד ואחד) גו' שבע שבתות תמימות תהיינה" [היינו דודאי אין לומר שחיוב ספירה דכל יחיד הוא רק מעשה של אמירת ספירה בהתאמה למה שסופר באותו יום שאר הציבור (ועיי' בזה עוד להלן)], אלא צ"ל ספירה בתור חשבון אמיתי ומלא, שסופר כל הימים בשלימות בספירה מסודרת ורצופה, מספר אחר מספר בלי דילוג]. וכן לאידך, ההולך ממערב למזרח יברך ויספור היום שני ימים לעומר, ובלילה שלאחרי שוב יספור היום שני ימים לעומר. והוא פלאי לומר דהחיוב מצד ספירה במצב זה יהיה בהיפוך מתוכן הספירה, שצריך לספור ז' שבתות תמימות, בספירה מדוייקת [בלי דילוג או כפילות], ואילו הלה יהיה מחוייב מדין הספירה גופא לנהוג להיפך מתוכנה.

והחדש פסק דין תמוה בהולך ממערב למזרח שימתין יום אחד ולא יספור לעצמו כלל פעם אחת עד שיצטרף עם הציבור - הוא היפך דין הגמרא, וצריך תחילה ברור גדול בפוסקים איך נוכל לומר שידלג יום אחד מלספור כלל (וכן בהולך ממזרח למערב יהא תמוה אם נפסוק עליו לספור עוד פעם כמספר שספר אתמול רק כדי

להצטרף עם הציבור, כנ"ל). וכאמור, מלבד שהוא דין מזור, ה"ז היפך גדר המושג "תמימות", שענינו לא חסיר ולא יתיר].

ועל כן יש להסיק ברור דהעובר קו התאריך ממשך כספירתו שלו בלי פקפוק. ובודאי לא הואי כב' תורות ח"ו מה שהוא נוהג כן ושאר בני המקום כך - כי תורה אחת היא, לספור כציווי התורה כל אחד לפי חשבונו (ועיי' היטב בלחם משנה פ"ז מהל' לולב הי"ז).

דבש"מא שויו"ט התלויים בימי השבוע והחודש מובן שצריך לנהוג כדיירי המקום שנוסע לשם, כיון שאין קביעתם תלוי ביחיד אלא במציאות הימים במקום ההוא (ובכלל, אין שבת ויו"ט תלויים במשך הימים), וקביעתם לא נמסרה ביד היחיד, משא"כ גבי ספירה (התלויה במשך הימים) שצ"ל ספירה לכל יחיד ויחיד, וצ"ל לפי חשבונו כמה ימים עברו אצלו, אי אפשר לו לדלג יום א' ולספור כדיירי המקום, שאז לא הוי זה "תמימות", אלא ודאי צריך לספור כפי מנינו שהוא אוהז בו [ואף לדעת האומרים דכל יום הוא מצוה בפ"ע, ומי שהחסיר ממשך לספור כו' (עיי' בזה בארוכה להלן סימן ג), פשיטא דהיינו רק שבע שבתות הספירה בפועל אינו צ"ל "תמימות", אבל ודאי דלכו"ע ימי הספירה המחושבים לענין מצות ספירה צ"ל "שבע שבתות תמימות", כמפורש בקרא, והיינו שעכ"פ חשבון ימי הספירה שלו (היאך יחשב הימים כשבא לקיים המעשה ולספור) בעי למהוי חשבון של "שבע שבתות תמימות"]. וכמודגש לעיל, בודאי אין לומר שחיוב הספירה הוא על כל אחד ואחד ואעפ"כ מהות החיוב תהיה רק לספור את חשבון הספירה שישנו כבר במקום ההוא, דהא אדרבה - לא מצינו

מדוע הוסיף משה אזהרה לבי"ד?

וידבר משה אל אהרן ואל בניו ואל כל בני ישראל אל אהרן ואל כל בני ישראל - להזהיר ביד על הכהנים (כא, כד. רש"י)

בציווי ה' אל משה שבתחלת פרשתנו לא נזכרה אזהרה לב"ד, אלא אזהרה לכהנים בלבד (כמ"ש "אמור אל הכהנים", וגם כפל הלשון "אמור ואמרת" פרש"י "להזהיר גדולים על הקטנים", ולא "להזהיר ב"ד על הכהנים"), אמנם במסירת הציווי ע"י משה הוסיף גם אזהרה לב"ד שיזהירו את הכהנים.

ויש לומר בטעם הדבר:

בציווי ה' לא באה אזהרה לב"ד, שהרי "כהנים זריזין הן" (שבת כ, א, וש"נ), וא"כ אין צורך להזהיר ב"ד עליהם.

והנה, הא ד"כהנים זריזין הן" יש לפרש בשני אופנים: א. זריזותם היא מצד עבודת הכהונה, שהעיסוק בעבודת הקודש פועל בהם זריזות. ב. זריזותם היא מצד עצם כהונתם, שתכונת נפש הכהנים היא להיות זריזין (וראה במקור הדברים מה שיש לדייק בזה משו"ת הרמ"ע מפאנו ס"א).

ונפק"מ בנדו"ד - דיני פרישות מטומאה ואיסורי חיתון, שהם עניני כהונה שאינם שייכים לעבודת הכהונה, אם גם בהם אמרינן "כהנים זריזין הן".

ויש לומר דתרווייהו איתנהו: תכונת הזריזות טבועה היא בנפשם של הכהנים, ומ"מ זריזות זו אפשר שתהי' בה חלישות, ורק בעבודת הכהונה אמרינן שתמיד זריזין הם, כי יראת עבודת הקודש עליהם, ואין צורך לזרום.

וזהו החילוק בין ציווי הקב"ה ומסירת הציווי ע"י משה רבינו:

מצד ציווי הקב"ה אין צורך להזהיר ב"ד על הכהנים, שהרי "זריזין הן" בכל עניני כהונה מצד תכונת נפשם; אבל כיון שבענינים שאינם

מעבודת הכהונה יש מקום לחלישות בזריזותם, הוסיף משה מדעתו סייג לדבריו (כפי שנצטוונו "ועשו סיג לתורה" (אבות פ"א מ"א)) והזהיר ב"ד עליהם כדי לזרום.

רבי אורדימס ברבי יוסי

ובקוצרכם את קציר ארצכם לא תכלה פאת שדך בקוצרך ולקט קצריך לא תלקט אמר רבי אורדימס ברבי יוסי, מה ראה הכתוב ליתנם באכזע דרגלים כו', ללמדך שכל הנותן לקט שכחה ופאה לפני כראוי מעלין עליו כאילו בנה בית המקדש והקריב עליו קרבנותיו בתוכו (כב, רש"י)

לכאורה צריך ביאור: מהי גודל המעלה בנתינת לקט שכחה ופאה, עד כדי כך שמעלין עליו "כאילו בנה בית המקדש והקריב עליו קרבנותיו בתוכו"?

ויש לומר, שלזה רמז רש"י בהביאו שם בעל המאמר - רבי אורדימס ברבי יוסי (שלא כדרכו ברוב פירושו שאינו מביא שם בעל הפירוש):

איתא בירושלמי: "יהודא איש הוצי עביד טמר במערתא תלתא יומי, בעי למיקם על הדין טעמא מנין שחיי עיר הזאת קודמין לחיי עיר אחרת, אתא לגבי רבי יוסי בן חלפתא כו', קרא לר' אבירודימס ברי', א"ל אגיב הדין טעמא מנין שחיי העיר הזאת קודמין לחיי עיר אחרת, א"ל תהיינה הערים האלה, תהיינה עיר ועיר ואח"כ ומגרשי' סביבותי" (שביעית פ"ח ה"ח).

ונמצא שרבי אורדימס עסק בהלכה זו, ש"חיי העיר הזאת קודמין.

והנה, אף שבדרך כלל "חיי העיר הזאת קודמין", ויש דין קדימה לעניים הקרובים אליו לגבי עניים אחרים, מ"מ בלקט שכחה ופאה אינו כן, ואין לאדם להקדים עניים מסויימים לאחרים.

וזהו גודל החידוש בנתינת לקט שכחה ופאה - כי נתינה כזו היא היפך טבע האדם, והיפך הסדר הרגיל על פי תורה, ד"חיי העיר הזאת קודמין". וק"ל.

המבור מרפס
לעילוי נשמת
הרה"ח ר' יהודה לייב ב"ר
מרדכי אברהם ישעי'
ע"ה נרנר
מבור ב"ק ארימור ז"ע
נלב"ע יר נסן התשפ"ב
הנצבה

טומאה, ריחוק וחמץ מנוגדים לקרבן פסח

מדוע לא הזכירה התורה את "מי שהי' חמצו קיים" בין מקריבי פסח שני? / מפני מה בעל נאוה אינו שייך לעניין הקרבן? / מהו סוד חיוב "צלי איש" שבקרבן פסח? / ומה יש לנו ללמוד מפסח שני?

כאשר קיבל השי"ת את טענתם של הטמאים "למה נגרע", והואיל לקבוע להם פסח שני להשלים קרבנם, צירף אל דין הטמאים גם את מי שהי' "בדרך רחוקה", שאף הוא יוכל לעשות את הפסח בחודש השני (בהעלותך ט, ז-י).

והנה, בכלל המקריבים פסח שני מצינו עוד אחד, והוא מי שהי' טהור ואף הי' מצוי בעזרה, אלא שחמצו הי' בדרך רחוקה ולכן לא הי' יכול לבערו, ומי שחמצו קיים אינו יכול להקריב הפסח (משפטים כג, יח. פסחים סג, א). ואף לו התירה התורה להשלים את קרבנו בפסח שני (אלו השלושה הם בדרך פשוטו של מקרא, ועיין במקור הדברים).

והדבר תמוה לכאורה, מדוע נקטה תורה דווקא את הטמא ושהי' בדרך רחוקה, ונמנעה מלהזכיר את מי שהי' חמצו קיים.

ויש לבאר תחילה בדרך הפנימיות את מהות השלושה שלא הקריבו הקרבן במועדו, שלכל אחד מהם חסר אחד מעיקרי עבודת הקרבן הרוחנית, ואף על פי כן נתנה להם התורה אפשרות לתקן ולהשלים את קרבנם. ומתוך הדברים יתברר שמי שהי' חמצו קיים חסרונו גדול ויסודי יותר, ועל כן לא נכתבה תקנתו בתורה בפירושו.

פעולות הקרבן: קירוב, "העלאה" ו"המשכה"

בהקרבת הקרבן ישנם שלשה עניינים עיקריים:

א. "קרבן" מלשון קירוב. וכפי שאמרו חז"ל "אמאי אקרי קרבן . . מפני שמקרב" (ספר

המבור מרפס
לעילוי נשמת
הרב שמעון ב"ר כנחם
שמואל רוד הלוי ע"ה
רבימשק
נפטר כ" בסלו התשפ"ב

תשובה בדין העובר קו התאריך באמצע הספירה

סיק דדין ספירה על כ"א פירושו שחשבון הימים הנוגע למצות ספירה נקבע אצל כ"א לברו, ואין בוה גירא אחר הציבור, ועפ"י יעלה דהעובר קו התאריך כמשיך כספירת עצמו / יסיק עוד ע"פ סוגיא דר"ה ודברי רבינו הוקן בשו"ע, דקביעות חג שבועות לא נתלתה בכתוב אלא אך ורק בחשבון ג' ימים לספירה, ועפ"י יעלה דהעובר קו התאריך צריך לחוג ע"פ חשבון ספירתו

והנה גרסי' במנחות סה ע"ב "וספרתם לכם (פרשתנו), שתהא ספירה לכל אחד ואחד", פי' דאין ספירת הימים כדין שארי הזמנים שלא נמסר חיוב קביעתם וספירתם לכל יחיד, אלא זמן חיובו של היחיד הוא כחלק מהקביעות שכלפי כלל הציבור כאחד או ע"י קביעת בי"ד (כגון ספירת שמיטה ויובל, וכן קביעת זמן שבת ויו"ט), משא"כ חיוב ספירת ימי העומר הוא חלות נפרדת על כל יחיד לעצמו.

ונראה ברור לפרש דאין כוונת הדבר רק לומר שכל אחד חייב במעשה הספירה ותו לא, אלא עולה מזה גם שאופן חשבון הימים אף הוא תלוי ביד כל אחד לפי ספירתו, כי כיון שמצות הספירה היא לכל יחיד בפ"ע, מובן שגם חשבון הספירה אינו תלוי בחשבוננו של אחר, כי המצוה היא – שהוא יספור את הימים שעברו אצלו (ועל דרך דין "וספרה אה", ולא כספירת שמיטות

בשו"ע רבינו הזקן סי' תצד ס"א נת' באריכות ע"פ פסוקי פרשתנו, דקביעת היו"ט דשבועות לא תלה הכתוב אלא ביום ג' לספירה ולא ביום מתן תורה, ובימים שהיו מקדשים ע"פ הראיה היה יכול לחול אף בה' או ז' סיון שאינו יום מ"ת, עיי' ר"ה ו: (ורק שבפועל אומרים אנו בתפילותנו "זמן מתן תורתנו", כיון שע"פ הלוח דזמננו חל תמיד בו' בסיון), עיי"ש.

ובאמת אף בזה"ז שלעולם ניסן מלא ואייר חסר, הרי עדיין יתכן שלגבי יחיד יחול ג' לספירה שלא בו' סיון, והוא במי שעובר את קו התאריך ו"מדלג" יום אחד (כשעברו ממזרח למערב) או מתעכב ביום נוסף (כשעברו ממערב למזרח), וכבר שקו"ט בעלי תריסין בקו זה ומקום קביעתו לדידן וכו' ואכ"מ. ויש לדון לענין ספירת העומר וקביעות חג השבועות כיצד ינהג .

"להזהיר גדולים על הקטנים" – לשון זוהר ואור

אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם אמור ואמרת להזהיר גדולים על הקטנים (כא, א.רש"י)

יש לפרש בדרך הרמז ש"להזהיר" הוא גם מלשון זוהר ואור (ראה בספר המאמרים תש"ח לאדמו"ר מוהרי"צ נ"ע עמ' 240). וזוהר נרמזו הוראות בנוגע לדרכי הלימוד וההשפעה של הגדולים על הקטנים:

(א) אופן ההשפעה והלימוד צריך להיות בדרך של קירוב והארת פנים אל הקטנים. וענין זה מרומז גם בלשון הכתוב "אמור גו' ואמרת", כידוע שאמירה היא לשון רכה (מכילתא ופרש"י יתרו יט, ג. ועוד), בניגוד לדיבור שהוא לשון קשה (מכות יא, א. ועוד).

(ב) יש לפרש "להזהיר גדולים על הקטנים" - על ידי הקטנים, היינו שהלימוד וההשפעה על הקטנים מוסיפים אור וזוהר גם אצל הגדולים, וכדברי חז"ל (תמורה טז, א): "בשעה שהתלמיד הולך אצל רבו ואומר לו למדני תורה, אם מלמדו מאיר עיני שניהם ה"י".

בין הגוף להנשמה

ממושבותיכם תביאו להם תניפה גו' תמץ תאפינה (כג, יז)

כתב השל"ה (ריש מס' שבועות בשם ס' תולעת יעקב): "בא הקרבן ביום זה (שבועות) חמץ ומצה, חמץ כנגד הגוף ומצה כנגד הנפש, והחמץ והמצה קריבים יחד על גבי המזבח, גם הנפש והגוף יתענגו יחד בעדון העולם ההוא (שאחר התחי'), שהוא זיו השכינה".

והנה, זה פשוט שאין כוונתו שהחמץ עצמו קרב על המזבח, שהרי אין שתי הלחם קרבים על המזבח אלא נאכלים לכהנים (מנחות עד, ב במשנה). אלא כוונתו ששתי

הלחם נחשבים כשיריים לחלבי כבשי עצרת הבאים עמהן, והרי זה נחשב כאילו שתי הלחם עצמם נשרפים על גבי המזבח (ראה במקור הדברים שקו"ט בארוכה בזה).

אלא שיש לעיין: כיון שהקרבת החמץ בשבועות מרמזת על זה שבעולם התחי' גם הגוף יתענג מזיו השכינה כמו הנשמה, אם כן היו צריכים שתי הלחם להיות קרבים ע"ג המזבח בגופם, כשם שמנחת המצה הבאה בשבועות, הרומזת על הנשמה, קרבה ע"ג המזבח בגופה?

ויש לומר הביאור בזה:

אף שבעולם התחי' יחי' ויתענג גם הגוף מזיו השכינה, ולא כמו עתה שהנשמה מחי' את הגוף (תו"א פ' תולדות סד"ה מים רבים), מ"מ גם אז מוכרח להיות חיבור הנשמה והגוף, כי כדי שהאור הנעלה יחי' את הגוף בסדר והדרגה, צריכה החיות לעבור דרך הנשמה ולהיות נמדדת על ידה (עיין ד"ה לכל תכלה תרנ"ט). ולכן גם אז יהי' חילוק בין החיות שתקבל הנשמה לחיות שיגיע לגוף, שחיות הנשמה תהי' מזיו השכינה בלי אמצעי, ואילו חיות הגוף תבוא באמצעות הנשמה.

ולכן גם הקרבנות הרומזים להם חלוקים: המצה, הרומזת על הנשמה - קרבה על המזבח בגופה ממש, בלי אמצעי; משא"כ החמץ, הרומז על הגוף - אין הוא קרב ע"ג המזבח בגופו, אלא שבאמצעות הקרבת הכבשים נחשב לו כאילו הוא עצמו קרב על המזבח.

לקראת שבת

הבהיר סי' קט. הובא בשל"ה מסכת תענית ריא, ב). כאשר יהודי מביא קרבן הוא מתקרב בכך להשי"ת.

ב. הקרבן פועל העלאת הגשמיות לרוחניות, והדבר מתבטא בכך שחלק מהקרבן נשרף, ונכלל ועולה באש שירדה מלמעלה.

ג. יחד עם ההעלאה, נפעלת גם המשכת קדושה בגשמיות כאן בעולם הזה. כאשר הכהנים והבעלים אוכלים את הקרבן, והבשר נעשה דם ובשר כבשרם, חודרת בהם קדושת הקרבן ומתאחדת איתם (בעניין ה"העלאה" וה"המשכה" שבקרבן - ראה סה"צ להצ"צ מצות אכילת ק"ק לכהנים עמ' 180 ואילך).

ובקרבן פסח, מודגשים באופן מיוחד שלושה עניינים אלו:

קירוב האדם שעל ידי קרבן הפסח, הוא באופן של "פסיחה" ודילוג. בכל קרבן מתרומם האדם יותר על מה שהי' קודם, אך אינו מתנתק ממצבו הקודם. לעומת זאת, בקרבן פסח הוא "פוסח" - מדלג ויוצא ממצבאותו לגמרי, אל מעמד ומצב חדש ונעלה לאין ערוך.

גם העלאת הגשמיות לרוחניות מודגשת ביותר בקרבן פסח, שהרי בכל הקרבנות רק חלק המזבח עולה באש, ואילו בפסח גם חלק הבעלים צריך להיות "צלי אש" דווקא, וטבעה של אש הוא העלי' תמיד מלמטה למעלה.

והעניין השלישי שהוא המשכת הקדושה למטה בעולם הגשמי, מתבטא גם הוא באופן מיוחד בקרבן הפסח, שעניין האכילה שבו הוא מענייניו העיקריים ביותר, ועד ש"לא בא מתחילתו אלא לאכילה" (פסחים עו, ב).

ונמצא, שקרבן פסח מבטא את עניין מהות ופעולת הקרבן ביתר שאת משאר סוגי הקרבנות.

לבטל הגאווה ולהיות מוכשר לפעולות הקרבן

והנה, בכדי לפעול שלושת עניינים אלו בהקרבת קרבן הפסח, צריך האדם להיות מוכשר וראוי אליהם. ועל כן, ישנם שלושה עניינים ותנאים שצריכים להתקיים באדם בכדי שהקרבן יפעל בו את פעולותיו האמורות.

בכדי שיוכל להיות עניין קירוב האדם אל הבורא ית"ש, צריך שלא יהי' "חמצו קיים":

ידוע מה שנתבאר בספרים (לקוטי תורה צו יג, ג. ועוד) מעניין חמץ בעבודת האדם, שהיא הגאווה והישות, שהאדם מרגיש עצמו לדבר גבוה כבצק התופח. ובכדי שיהי' "קרבן" מלשון קירוב מוכרח הוא לעקור תחילה את הגאווה מלבו. ובאם לאו, הרי על בעל גאווה אומר הקב"ה "אין אני והוא יכולין לדור" (סוטה ה, א).

בכדי שתוכל להיות ההעלאה למטה למעלה, מוכרח שיהא האדם טהור. עניין הטומאה הוא ירידה בנשמת האדם, שהלא בגשמיות אין הגוף משתנה מאומה בעת היטמאו, ועיקר

עניינן של טומאה וטהרה הוא בנוגע לנשמה, שעל דרך הרגיל היא עולה ומתקרבת עוד ועוד להשי"ת, ובהיות האדם טמא יש ירידה בנשמה ואינה יכולה להתעלות.

וגם העניין השלישי, ההמשכה מן הרוחניות אל הגשמיות, מצריך תנאי יסודי, שיהי' הגוף באותו מקום הראוי להקרבה ולהתקדשות, דהיינו בתוך העזרה. ואם אינו מצוי בעזרה, הרי אף אם מצד רצונו ונפשו נמצא הוא בעזרה, מכל מקום בהיות גופו מחוץ לאסקופת העזרה, אינו יכול להקריב את קרבנו, ואין הקדושה נעשית חלק מגופו הגשמי.

ונמצא, שהטעם לכך שמי שהי' טמא, או בדרך רחוקה, או שהי' חמצו קיים, אינם מקריבים את הפסח, הוא משום שחסר אצלם אחד היסודות שבעבודת הקרבנות.

תשובה גם למנגד על עצם הקרבן

אמנם, אף על פי ששלושה אלו הפסידו את הקרבת הפסח הראשון, מכל מקום חס עליהם השי"ת, ונתן להם את האפשריות להשלים את אשר פגמו והחסירו, ולהקריב פסח שני.

ובתיקון זה יש כמה חלוקות, לפי גודל חומרת הפגם שמנעה אותם מהקרבת פסח הראשון:

מי שהי' טמא או שהי' בדרך רחוקה, החסרון שלהם הוא בפרט מפרטי עבודת הקרבן: מי שהי' טמא הוא במצב של ירידה רוחנית ואינו יכול להתעלות על ידי הקרבן, ומי שהי' בדרך רחוקה לא יכול גופו להתקדש בהיותו מחוץ למקדש.

אך מי שהי' חמצו קיים, הפגם שלו הוא שמנגד לב"ע עיקר עניין הקרבן. מהות הקרבן היא ההתקרבות להשי"ת, ומי שחמצו קיים רומז על בעל גאוה שמנגד לכל עניין של התבטלות והתקרבות אל הבורא.

ועל כן, בתורה שבכתב עצמה נזכרו בפירוש רק שני הראשונים "איש איש כי יהי' טמא לנפש או בדרך רחוקה", שלהם ניתן תיקון והשלמה בפסח שני, אך לבעל גאוה שי"הי' חמצו קיים", וגדל מאוד פגמו וחסרונו, לא נתגלה תיקונו בתורה שבכתב.

ואף על פי כן, הנה בתורה שבעל פה, שבה יש התגלות אור הקדושה נעלית יותר מבתורה שבכתב (ראה תניא פ"מ. לקוטי תורה ויקרא ה, א. ומקורו בפע"ח שער הנהגת הלימוד), נתגלה גם תיקון לבעל גאוה. והוא מה שרמזו רש"י בפירושו על הפסוק גם את מי שהי' חמצו קיים (וראה במקור הדברים השקו"ט בדברי רש"י ע"ד הפשט בארוכה), שגם למכתו יש רפואה ותיקון, והוא יכול להקריב פסח שני.

בתורה שבעל פה מתגלית גם כפרתו של המזיד

כל שלושת מקריבי פסח שני שנזכרו למעלה, לא היו יכולים להקריב את הפסח הראשון,

כל אחד מצד חסרונו. ואפילו בעל גאוה שי"הי' חמצו קיים", הרי גם הוא לא מיאן בעצם הקרבת הקרבן, אלא הדבר נאסר עליו משום פגמו החמור.

אמנם, יש מצב גרוע יותר, והוא מי שהזיד ולא הקריב קרבן פסח, אף שהי' מותר ומצווה להקריבו. ועבורו לא פורש תיקון בתורה שבכתב, ואף לא בדברי רש"י.

אמנם, פירוש רש"י הוא בחינת תורה שבעל פה הסמוכה ומפרשת את תורה שבכתב, ועל כן, אין בה עדיין תיקון למכתו של המזיד; אך בתורה שבעל פה ממש, בחינת "עריבים עלי דברי סופרים" (עבודה זרה לה, א ופרש"י) נתגלה אור עליון יותר, ונתפרש גם תיקון למי שהזיד ממש ולא הקריב פסח ראשון.

וכפי שכתב הרמב"ם (ומקורו בפסחים צב, ב ואילך) "הזיד ולא הקריב בראשון, הרי זה מקריב בשני", ובזה נפטר מחיוב כרת שהי' עליו מחמת זדונו במה שלא הקריב פסח ראשון (וראה במקור הדברים (הע' 12 ובשוה"ג) השקו"ט בשי' רש"י והרמב"ם בזה).

יתר על כן: בנוגע לתשובה על חטאים מצינו ש"האומר אחטא ואשוב. . . אין מספיקים בידו לעשות תשובה" (משנה יומא פה, ב), ואף ש"אם דחק ונתחזק ונתגבר על יצרו ועשה תשובה, מקבלין תשובתו" (לי' התניא אגרת התשובה פרק יא), הרי מכל מקום "אין מספיקין בידו" ומקשים עליו את עשיית התשובה.

אך בנוגע לקרבן פסח, לא מצינו בשום דוכתא (לשי' הרמב"ם וסיעתו) הגבלה, שמי שלא הקריב בראשון על מנת להקריב בשני אינו יכול להשלים בפסח שני, ואף לא מצינו בזה גדר ד"אין מספיקים בידו" וכהאי גוונא, ואדרבא, מצווה הוא להקריב פסח שני ולהשלים חסרונו.

פסח שני: אין מצב אבוד!

ומעניין פסח שני, שבו תמיד אפשר לתקן את הפגם שפגמו בפסח ראשון, למדו בסה"ק (לוח "היום יום" יד אייר, בתרגום מאיריש) הוראה נחוצה על עבודת האדם:

"פסח שני עניינו הוא – אין דבר אבוד, אפשר תמיד לתקן. אפילו מי שהי' טמא, מי שהי' בדרך רחוקה, ואפילו "לכם" – שהי' זה ברצונו, מכל מקום אפשר לתקן זאת".

והיינו, שמבלי הבט על מעמדו ומצבו של היהודי ומהות וסיבת חטאו, יכול הוא תמיד לשוב אל אביו שבשמים ולהיות קרוב אל השי"ת כבתחילה.